

ALTERNATYVUS PASAULIO PAŽINIMO MOKYMO(SI) PRIEMONIŲ KOMPLEKTAS „RAKTAS“ 1 KLASEI: PAGALBA IR IDĖJOS MOKYTOJUI

Rita Makarskaitė–Petkevičienė, Violeta Varnagiriienė

Vilniaus pedagoginis universitetas, Ugdymo pagrindų katedra

Anotacija

Straipsnyje pristatomas alternatyvus pasaulio pažinimo mokymo(si) priemonių kompleksas „Raktas“ 1 klasei. Daugiausia dėmesio skiriama mokytojo knygai. Pastaroji yra atviro tipo, nes joje orientuojamasi į visas keturias mokytojo knygos funkcijas. Autorės pristato mokytojo knygos struktūrą, pateikia dviejų pamokų galimas schemas, parengtas pagal šiuolaikinės ir tradicinės didaktikos principus bei tarptautinio projekto „Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant“ rekomendacijas. Manome, kad taip skaitytojui bus lengviau suprasti mokytojo knygos didaktinius aspektus.

Raktiniai žodžiai: pasaulio pažinimas, vadovėlis, užduočių sąsiuvinis, mokytojo knyga, pamokos schema, sužadinimas, prasmės suvokimas, apmąstymas.

Įvadas

Rengdamos alternatyvų pasaulio pažinimo mokymo(si) priemonių kompleksą, galvojome apie mokinį, nes vadovėlis skirtas jam, todėl turi būti laukiamas, patrauklus. Nepamiršome ir mokytojo, nes tik jo rankose vadovėlis taps ugdymo instrumentu. Rengiant vadovėlį atsižvelgta į pedagogų išsakytus pageidavimus (Varnagiriienė, 2004) ir specialistų (Žerar, Rožjė, 1998) siūlomus dalykus, užtikrinančius vadovėlio kokybę. Pvz., nuomonė (Bakonis, 2001, p. 39), jog „mokinių suvokimas prasideda vizualiais, o ne verbaliniais elementais <...> Pastarieji geriau nei kurios nors kitos didaktinės gudrybės sukuria interesą, motyvaciją mokytis“. Tai ypatingai svarbu pradinėse klasėse. Joms skirtų vadovėlių iliustracijos užima daugiau vietos negu tekstas. Todėl „Raktas“, kaip ir dera gamtamoksliniam vadovėliui, gausiai iliustruotas nuotraukomis, toniniais piešiniais. Socialinių gebėjimų ugdymui labai svarbios vadovėlio užduotys, kurias mokiniai atlieka porose, grupėse, su tėveliais, atsako į atviro tipo klausimus, sprendžia situacijas. Užduočių sąsiuvinyje pateikta užduočių gausa ir įvairovė ne tik praplečia vadovėlio galimybes, bet ir padeda mokytojui individualizuojant ar diferencijuojant mokymo procesą. Trečia labai svarbi komplekto dalis – mokytojo knyga. Ją šiame straipsnyje norėtume panagrinėti plačiau.

Todėl šio straipsnio **tikslas** – pristatyti alternatyvaus pasaulio pažinimo mokymo(si) priemonių komplekto „Raktas“ mokytojo knygą; aptarti jos struktūrą ir konkrečiais pavyzdžiais – pamokų schemomis – atskleisti didaktinius aspektus.

Šios **mokytojo knygos struktūrą** sudaro pamokos tema, tikslai, galima pamokos schema, papildoma informacija mokytojui ir pamokai. Taigi mokytojo knyga – tai ne tik **praktiniai patarimai ir kūrybinės idėjos**, bet ir **teorinė medžiaga**, kurios paskirtis – plėsti mokytojo akiratį, dalykinę kvalifikaciją, išvengti dalykinių klaidų. Pateikiamos galimos pamokų schemas padės mokytojui pasirengti pamokai ir ją pajvairinti.

Remiantis projekto „Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant (KMUSR)“¹ siūloma pamokos schema, išskyrėme tris pamokos pakopas: **sužadinimą, prasmės suvokimą ir apmąstymą**. Žinoma, siūlomus metodus, veiklos būdus – pakopų žingsnius – galima keisti vietomis, kai kurių apskritai atsisakyti ar pakeisti juos naujais. Orientavomės į mokytoją,

¹ KMUSR projektas Lietuvoje prasidėjo 1997 m. kaip Atviro Lietuvos fondo švietimo programa. Tai projektas, esmingai paveikęs mokymo ir mokymosi sampratą Lietuvoje, JAV, Vidurio ir Europos šalyse. Projektą koordinuoja Šiuolaikinių didaktikų centras.

ugdantį mokinių išradingumą, kūrybiškumą, skatinantį jų smalsumą ir iniciatyvumą, raginantį juos tyrinėti, ieškoti, atrasti, todėl siūlome **daug aktyvaus mokymo(si) metodų**. Nemažai **didaktinių žaidimų**, leidžiančių pajvairinti, pagyvinti mokymą(si), padaryti jį patrauklesnį. Kita dalis siūlomų metodų padės ugdyti mokinių vertybines nuostatas, plėtoti jų bendruosius ir dalykinius gebėjimus, leis mokiniams įsivertinti ir prisiimti atsakomybę už savo veiklos (mokymosi) rezultatus. Labai svarbus gamtamokslinio ugdymo aspektas – **gamtotyra**. Todėl mokytojams pasiūlėme daug išvykų į gamtą, užduočių gamtoje, tiriamųjų darbų. Vienus rasite vadovėlyje, kitus užduočių sąsiuvinyje, dar kitus – mokytojo knygoje. Tačiau kaip seksis mokyti(s) pasaulio pažinimo, priklausys ne vien nuo mokymo(si) priemonių komplekto, mokinių kontingento, bet svarbiausia – nuo mokytojo. Tik jis, remdamasis mokymo(si) priemonių komplektu, paisydamas moksleivių poreikių ir interesų, gali tinkamai planuoti ir organizuoti socialinį ir gamtamokslinį ugdymą per pamoką. **Norėtusi, kad mokytojai** aklaai nesivadovautų mūsų rekomendacijomis, neatsisakytų savo darbo stiliaus, **puoselėtų savas idėjas**.

F. M. Žerar ir K. Rožjė (1998), kalbėdami apie mokytojo knygą, išskiria keturias jos funkcijas, kurias realizuojant siekiama aukštesnio bet kurio mokomojo dalyko dėstymo lygio. Tai: 1) mokslinė ir bendroji informacija, 2) medžiaga kvalifikacijai kelti, 3) pagalba mokymo procesui, pamokos vedimui, 4) idėjos, kaip vertinti mokinių pasiekimus. Į pastarąją ypatingai kreipėme dėmesį. Pamokų apmąstymai leis mokiniams patiems vertinti ir įsivertinti, stebėti savo ir draugų augimą.

Vadinasi, jeigu mokytojo knygos autoriai orientuotųsi tik į pagalbą mokymo procesui, pamokos vedimą, tokią knygą vadintume uždaro tipo. Jeigu dėmesys skiriamas visoms keturioms funkcijoms, tokia mokytojo knyga yra atviro tipo. Žinoma, numatant pamokų turinį išlaikyti vienodą dėmesį visoms minėtoms funkcijoms – nelengva. Todėl dažniausiai vienoje temoje labiau dominuoja viena, kitoje daugiau dėmesio skiriama kitai funkcijai. Ne išimtis ir mūsų parengta mokytojo knyga. Tuo įsitikinsite perskaitę kad ir antro skyriaus „**APLINK MUS – GAMTA**“ poros įvadinį pamokų aprašymus.

Tema: **Įvairūs daiktai**

(Vadovėlio „Raktas“ 1 klasei pirmosios knygos p. 20, pirmojo užduočių sąsiuvinio p. 14–15).

PAMOKOS TIKSLAI:

- padėti mokiniams suvokti daiktų dydį, masę, kitas ypatybes;
- mokyti skirti daiktus pagal jų ypatybes, juos grupuoti, trumpai apibūdinti;
- skatinti lyginti skirtingus aplinkos daiktus;
- ugdyti mokinių bendradarbiavimą.

PAMOKOS SCHEMA

Sužadinimas

Mokytojas paprašo visų mokinių sustoti į vieną eilę pagal ūgį: nuo žemiausio iki aukščiausio. Paskui palygina jų ūgį. Būtinai akcentuoja, kad vaikai auga nevienodu greičiu, ir neaišku, kokio ūgio jie bus, kai užaugs. Galbūt žemiausias mokinys pasivys ar net ir praaugs aukščiausiąjį.

Mokytojas paaiškina, jog sustojama į vieną eilę tam, kad būtų galima, kas šiandien iš čia esančių žemiausias, o kas aukščiausias. Panašiai lyginti, grupuoti, skirstyti galima visus daiktus. Per šią pamoką to ir mokomasi.

Prasmės suvokimas

• **Darbas su tekstu**
Skaitomas tekstas apie daiktų, esančių aplink mus, įvairovę, galimą suskirstymą.

• **Darbas poromis. Iliustracijos nagrinėjimas**
Analizuojama vadovėlio iliustracija. Joje pavaizduoti daiktai grupuojami – poruojami pagal tam tikras ypatybes (pvz., lagaminas senas ir naujas). Sugalvojama naujų daiktų porų (pvz., ilga liniuotė ir trumpa liniuotė).

Daiktai, esantys aplink mus, yra labai įvairūs.

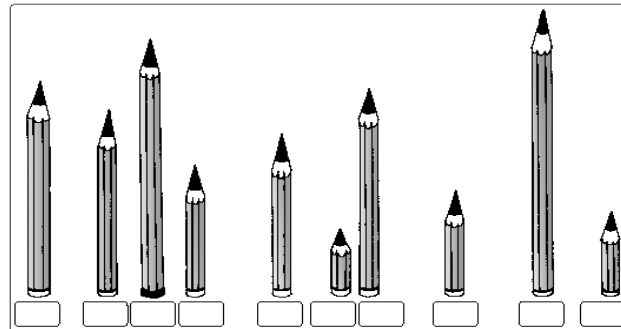
Jų yra:

- didelių ir mažų;
- ilgų ir trumpų;
- stambių ir smulkių;
- sunkių ir lengvų;
- aukštų ir žemų;
- plačių ir siaurų;
- senų ir jaunų;
- senų ir naujų.

• **Darbas su užduočių sąsiuviniu**
Atliekama 1 užduotis: pieštukai sunumeruojami pagal dydį.

1. Sunumeruok pieštukus nuo ilgiausio iki trumpiausio.

• **Užduotis**
Atliekama užduotis „Daiktų įvairovė“. Aptariami klasėje esantys daiktai. Tarkim, mokytojas rodo du skirtingus vazonėlius, dvi skirtingas kėdes ir pan., o mokiniai, remdamiesi vadovėlyje pateiktomis ar pačių pasiūlytomis sąvokomis, apibūdina šiuos daiktus.

• **Mokytojo pasakojimas**
Remiantis papildoma medžiaga galima suteikti įdomios informacijos apie didžiausią ir mažiausią žinduolį, paukštį (reiktų pasirūpinti jų iliustracijomis) trumpiausią ir ilgiausią žodį (jie užrašomi lentoje), aukščiausią ir žemiausią žmogų.

• **Darbas su užduočių sąsiuviniu**

Atliekama 2 užduotis.

Mokiniai nupiešia stambų ir smulkų gėlės žiedą.

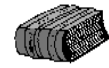
Atlikdami 3 užduotį nurodo, kuris žodis (savybė) kuriam piešiniui tinka (pvz., knygos – stora ir plona; senelis – senas, kūdikis – jaunas; aukštakulniai ir žemakulniai batai – aukštas ir žemas; akmuo – sunkus, balionas – lengvas).

2. Nupiešk stambų ir smulkų gėlės žiedą.

3. Nurodyk, kuris žodis kuriam piešiniui tinka.

SENAS

JAUNAS

AUKŠTAS

ŽEMAS

SUNKUS

LENGVAS

STORAS

PLONAS

• **Darbas grupėmis**

Atliekama Eglės – vieno vadovėlio personažo – pateikiama užduotis. Mokiniai suskirstomi į grupes. Išeinama į mokyklos kiemą. Užduočiai atlikti skiriama 5–10 minučių.

Mokyklos aplinkoje ieškoma (surenkama arba surašoma) sunkaus ir lengvo, trumpo ir ilgo, didelio ir mažo daikto.

Paskui mokiniai vieni kitiems pristato surastus daiktus.

Apmąstymas

Taikomas sakinio užbaigimo metodas. Mokiniam pasiūloma baigti sakinius: „Per šią pamoką man labiausiai patiko...“, „Per šią pamoką man buvo sunkiausia...“.

PAPILDOMA MEDŽIAGA

Mokytojas galėtų mokiniams pateikti keletą įdomių faktų iš V. Navaičio *Lietuvos rekordų knygos*.

Aukščiausias Lietuvos vyras – 223,6 cm – kaunietis Arvydas Sabonis, gimęs 1964 m.

Žemiausias Lietuvos vyras – 1 m ūgio, 72 metų Alfonsas Mickus iš Šiaudvyčių kaimo (Šilutės r.) (etiškiau būtų pavardės neminėti).

Mokytojas turėtų kur nors ant sienos pažymėti vieno ir kito vyriškio ūgį. Galima vaikams pasiūlyti atsistoti prie sienos ir pasiaiškinti, ar jau praaugo mažiausią žmogų ir ar daug dar jiems reikia augti, kad susilygintų su Arvydu Saboniu.

Jauniausia knygos autorė – dešimtmetė klaipėdietė Neringa Černiauskaitė. 1995 m. S. Jokužio leidykla Klaipėdoje 2000 egz. tiražu išleido jos parašytą ir sesers Skirmantės iliustruotą eilėraščių knygą „Sūns būda“. Gal tai galėtų mokinius paskatinti siekti ko nors panašaus.

Vyriausias knygos autorius – 92 metų Žlabys-Žengė, parašęs knygą „Pavasarių gramatikos: poezijos rinktinė“. Ją 1992 m. 1500 egz. tiražu išleido „Vagos“ leidykla.

Stambiausias Lietuvos žinduolis – stumbras. Patino kūno ilgis 3,5 m, aukštis 1,9 m, masė 900 kg.

Lietuvoje paskutiniai stumbrai išnyko XVIII a. viduryje. 1969 m. Pašiliuose (Panevėžio r.) įkurtame Lietuvos valstybiniame stumbryne apgyvendinti pirmieji stumbrai. 1971 m. birželio mėn. po kelių šimtmečių pertraukos vėl gimė stumbriukas.

Nuo 1973 m. kovo pradėta formuoti laisvų stumbrų banda. Stumbras įrašytas į Tarptautinę raudonąją knygą ir Lietuvos raudonąją knygą.

Mažiausias žinduolis – kirstukas nykštukas. Jis yra 40–59 mm ilgio, sveria 4–5 g. Paplitęs visoje Lietuvoje. Gyvena paupiuose, paežerėse, aukštapelkėse, mišrių miškų pakraščiuose, aikštelėse, kirtimuose.

Didžiausias paukštis – gulbė nebylė. Patinų kūno masė 15,5 kg, ilgis 155 cm. Tarp jos išskleistų sparnų galų – daugiau kaip 2,5 m.

Mažiausias paukštis – nykštukas. Jis sveria 5 g, kūno ilgis 8–9 cm.

Ilgiausia gatvė – 11 km 902 m ilgio – yra Nemenčinės plentas Vilniuje.

Trumpiausia gatvė – 69,9 m ilgio – yra Mažvydo gatvė Vilniuje.

Trumpiausi žodžiai – a, e, i, o.

Ilgiausias žodis – nebeprisikopūsteliaudavome – 33 raidžių.

Tema: **GYVI IR NEGYVI DAIKTAI**

(Vadovėlio „Raktas“ 1 klasei pirmosios knygos p. 21, pirmojo užduočių sąsiuvinio p. 16).

PAMOKOS TIKSLAI:

- išsiaiškinti, ką vadiname gamta, kuo skiriasi gyvi ir negyvi jos kūriniai;
- aptarti bendras gyvų organizmų savybes;
- akcentuoti, jog visi gyvi organizmai priklauso vienas nuo kito ir elgiasi pagal tam tikras jiems būdingas elgesio taisykles;
- mokyti skirti gamtos kūrinius ir žmogaus sukurtus daiktus.

PAMOKOS SCHEMA

Sužadinimas

• **Mįslių minimas. Iliustracijų nagrinėjimas**

Mokytojas užmena mįsles, kurių atsakymai – vadovėlyje pavaizduoti daiktai. Vaikai, apžiūrėdami vadovėlio paveikslėlius, mena mįsles.

- Eina eina keliu su visu savo namu. (*Sraigė*)
- Žalia žolelė, žalias jautelis, ant žalio stalo, žalius pietus valgo. (*Žiogas*)
- Močia viduryje, vaikai aplinkui. (*Medis*)
- Ažuolaitis kankuolaitis, viršum mėnulaitis. (*Gėlė*)
- Susiūtas, bet ne drabužis, su lapais, bet ne medis, ne žmogus, bet viską pasakoja. (*Knyga*)
- Girioj kirstas, mieste pirtas ant rankelių verkia. (*Smuikas*)
- Šonas šyla, šonas šąla, viršus džiūsta, apačia pūsta. (*Namas*)
- Bėga dieną naktį, gulėdamas savo lovoje. (*Upelis, upė*)
- Vasarą nesušyla, žiemą nesušąla. (*Akmuo*)

Kai kurias sunkesnes mįsles mokytojas gali padėti įminti užuominomis arba pakeisti kitomis. Mokiniai turėtų pastebėti, kad apie du daiktus – puodelį ir kamuolį – mįslių neužminti. Jiems pasiūloma sukurti mįsles apie šiuos daiktus

• **Darbas su tekstu**

Sužinoma, kas yra gyvoji gamta, kuo ji skiriasi nuo negyvosios; išsiaiškinama, ką vadiname daiktais.

Ne visus daiktus, esančius aplink mus, sukūrė žmogus. Visa, kas mus supa, bet žmogaus nesukurta, vadinama gamta. Tai saulė, mėnulis, žvaigždės, vanduo ir oras, žemė ir akmenys, augalai, gyvūnai, bakterijos. Gamtos kūriniai yra gyvi ir negyvi.

• **Aiškinimas. Pasakojimas**

Mokytojas, demonstruodamas įvairius atsineštus daiktus aiškina, kad visi daiktai skirstomi į žmogaus ir gamtos kūriniai. Gamtos kūriniai gali būti gyvi ir negyvi. Pvz., kopos, jūra – negyvosios gamtos dalis, o obelis, pelė – gyvosios.

• **Iliustracijos nagrinėjimas. Darbas grupėmis**

Kartu su mokiniais nagrinėjama vadovėlio iliustracija: 1) išrenkami žmogaus sukurti, padaryti daiktai (*kamuolys, puodelis, knyga, namas, smuikas*); 2) daiktai suskirstomi į esančius namie (*kamuolys, puodelis, knyga, smuikas*) ir lauke (*vilkas, sraigė, žiogas, medis, gėlė, upelis, namas, akmuo*); 3) atliekama Igno – kito vadovėlio personažo – užduotis: gyvi daiktai suskirstomi į augalus (*medis, gėlė*) ir gyvūnus (*sraigė, žiogas, vilkas*).

• **Klausimai–atsakymai. Darbas su tekstu**

Atsakoma į vadovėlio klausimus: mokiniai vardija, svarsto, kurie vadovėly pavaizduoti daiktai yra tarpusavyje panašūs, aiškina, kuo panašūs, kuo gyvi daiktai skiriasi nuo negyvų. Paskui klausiama, kas yra gyvybė. Galiausiai perskaitomas gyvybės apibrėžimas – dėdės Juozo žodžiai.

Mokiniais galima pasiūlyti užbaigti sakinį: *Gyvūnai ne tik kvėpuoja, maitinasi, auga, juda, bet ir... (ieško poros, veda vaikus, ieško būsto – krauna lizdą, kasa olą, slepiasi nuo priešų ir kt.)*. Jeigu mokiniais šios užduoties atlikti nesiseka, mokytojas jiems turi padėti.

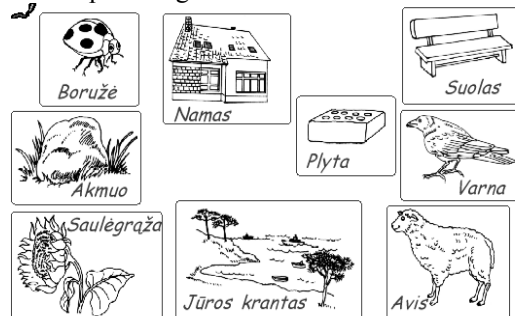
• **Darbas su užduočių sąsiuvinio**

Mokiniai atlieka 1 užduotį: spalvina gamtos kūriniai (*boružė, akmenį, varną, saulėgrąžą, jūros krantą, avį*).

Mokytojas turėtų dar kartą akcentuoti, jog gamtos kūriniai yra gyvi ir negyvi, kad vaikai susivoktų nuspalvinti ir akmenį bei jūros krantą.

1. Nuspalvink gamtos kūriniai.

• **Žaidimas**

Žaidžiamas žaidimas „*Gyvas–negyvas*“.

TIKSLAS. Mokyti skirti gyvus ir negyvus gamtos objektus.

TARPDALYKINĖS SAŠAJOS. Vaidyba.

VIETA. Žaisti galima ir klasėje, ir lauke.

EIGA. Mokytojas vardija gyvus ir negyvus gamtos objektus, pvz.: lapė, debesis, akmuo, upė, musė, viščiukas, voverė, kumeliukas, jūra, laumžirgis, smėlis, skruzdėlė ir t. t. Vaikai, išgirdę gyvo daikto pavadinimą, turi paminėtą gyvūną ar augalą imituoti koku nors judesiu, paminėjus negyvą gamtos kūrinį, sustingę lyg negyvi. Laimi tie, kurie nesuklysta arba suklysta mažiausiai kartų.

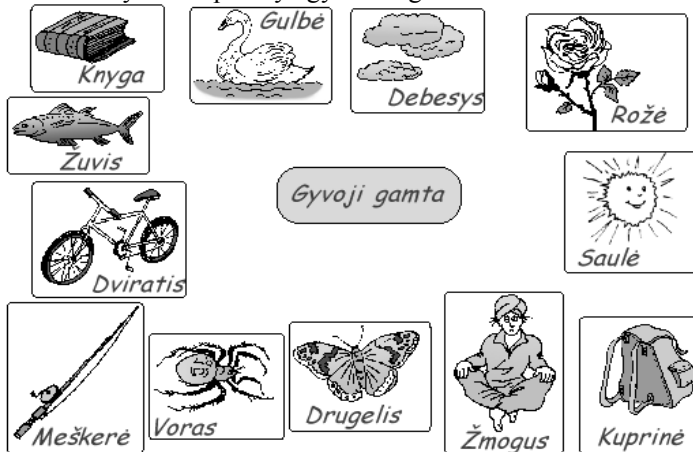
• **Darbas su užduočių sąsiuviniu**

Atliekama 2 užduotis.

Gyvosios gamtos objektai, kuriuos reikia pažymėti yra: *gulbė, rožė, žuvis, voras, drugelis, žmogus*.

2. Rodyklėmis parodyk gyvosios gamtos daiktus.

Apmąstymas

Apmąstyti pamoką mokiniam padės žaidimas ir diskusija.

• **Žaidimas**

Žaidžiamas žaidimas „*Žąsys skraido*“

TIKSLAS. Mokyti orientuotis gyvojoje ir negyvojoje gamtoje.

TARPDALYKINĖS SAŠAJOS. Vaidyba.

VIETA. Žaidžiama klasėje arba lauke.

EIGA. Žaidimo vadovas rankų judesiais imituoja skridimą ir kartoja: „Skraido, skraido, skraido... žąsys skraido (arba musės skraido, lydekos skraido ir kt.)“. Ištarus skraidančio objekto pavadinimą, visi žaidėjai rankų judesiais taip pat imituoja skridimą. To daryti nereikia, kai pasakomas neskraidančio daikto ar gyvūno pavadinimas (pvz., lydeka, stalas, namas ir kt.). Tas, kuris imitavo skridimą, kai to daryti nereikėjo, duoda „fantą“. „Fantai“ išperkami, atlikus tam tikrą užduotį (pvz., atsakius į klausimą, įminus mįslę ir pan.).

• **Diskusija**

Mokiniai susėdę ratu aptaria, ar jiems patiko tai, ko šiandien mokėsi, kokių staigmenų per šią pamoką patyrė.

Literatūra:

Bakonis E.(2001). Vadovėlis – tai mokinio, vaiko knyga // *Permainos: tarptautinis kritinio mąstymo ugdymo žurnalas*. Vilnius, Nr. 6, P. 39–41.

Jauna šeima. *Mažylis* (1990). Sudarė A. Mockus. Kaunas.

- Makarskaitė-Petkevičienė R., Varnagirienė V. (2005). Raktas, atrakinantis visas pasaulio pažinimo karalystės duris. *Vadovėlis 1 klasei*, 1 dalis, Kaunas, Šviesa.
- Makarskaitė-Petkevičienė R., Varnagirienė V. (2005). Raktas, atrakinantis visas pasaulio pažinimo karalystės duris. *Užduočių sąsiuvinis 1 klasei*, 1 dalis, Kaunas, Šviesa.
- Margi paukšteliai pasauly skraido. *1700 lietuvių mįslių ir minklių* (1998). Sudarė S. Lipskis. Vilnius.
- Navaitis V. (2003). Lietuvos rekordų knyga. Vilnius: Žara.
- Varnagirienė V. (2004). Pasaulio pažinimo vadovėlių pranašumai ir trūkumai // *Pasaulis vaikui: ugdymo realijos ir perspektyvos*. Tarptautinė mokslinė konferencija, 2004 m. gegužės 13-14 d., Vilnius, P. 200-206.
- Жерар Ф. М. , Ротжье К. (1998). *Разработка и анализ школьных учебников*. Вильнюс, АВ ОВО.

Summary

THE ALTERNATIVE SET OF NATURE STUDY TEACHING AND LEARNING AIDS „RAKTAS“ („KEY“) FOR THE FIRST FORMERS IS THE HELP AND IDEAS FOR ALL THE PRIMARY TEACHERS

Rita Makarskaitė-Petkevičienė, Violeta Varnagirienė

In the article the teacher's book of the alternative set of nature study teaching and learning aids "Raktas" for the first formers is presented. The last-mentioned is open enough because it is oriented towards all the four functions of teacher's book: 1) scientific and general information; 2) the material to improve the qualification; 3) the help for the process of teaching and for the lesson; 4) the help to evaluate pupils' achievements. The authors present the clear structure of the teacher's book. For the evidence, two lesson schemes are given that consist of three levels: stimulation, meaning perception and contemplation. The set is prepared according to the methodology of international project "The training of critical thinking reading and writing".

Keywords: nature study, course book, workbook, teacher's book, lesson scheme, stimulation, meaning perception, contemplation.

Dr. Rita Makarskaitė- Petkevičienė

Ugdymo pagrindų katedra
Pedagogikos ir psichologijos fakultetas
Vilniaus pedagoginis universitetas
Vilnius, Studentų g. 39, LT-08106,
ritama@mail.tele2.lt

Violeta Varnagirienė

Vilniaus „Genio“ pradinė mokykla
Miglos g. 1, Vilnius, LT-08101
violleta@takas.lt